

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 27.

Alkonyodik — hajnalodik.

A teknősbékáról mondják, hogy ha kiveszik is az agyvelejét, azért még hónapokig él, a ráknak pedig, ha letörik az ollóját új nő helyébe.

Hát nincs az a rákba ojtott teknősbéka, amelyik úgy bírna az operációt, mint Ausztria. Parlamentjéből ki vették a velőt Wolf, Schönerer, Iró stb., de azért élt a parlament sokáig. Csak mikor már a padokat tördelték a honatyák és Pfesche professzor úr hasfölmetszéssel akarta mulattatni a házat, akkor látta be Badeni, hogy már ez mégis több, mint amennyit az alkotmányos garanciák megkivánnak és ott hagyta a házat és miniszterelnökséget.

Ő Felsége pedig többször le-letörte az ollóját ennek a parlamentnek nevezett csoda lénynek, de csak kinőtt az újra. Ugy látszik azonban, hogy most már végleg megboldogul a Reichsrath, — mert hát a teknőcz sem él örökké agyvelő nélkül.

A Reichsrath XIV. ülészaka márczius 21-én kezdődött és június 13-án elnapolták. Utolsó ülése június 7-én volt. Összesen huszonöt ülészetek a képviselők. A ma bezárt ülészetek a harmadik az utolsó ciklus alatt, mindegyik csak rövid életű volt. A mostani képviselőket 1897 tavaszán választották meg. A tizenkettedik ülészetet 1897 márczius 27-én nyitották meg, de már június 2-án be-

zárták. Szeptember 23-án újra összeült a Ház és heves obstrukció után 1897 november 28-án elnapolták. A Gautsch minisztérium alatt 1897 december 29-én zárták be a XIII. ülészeteket anélkül, hogy a minisztérium bemutatkozott volna. A XIV. ülészeteket a Thun-minisztérium nyitotta meg 1898. márczius 21-én. Az utolsó ülészet mérlege: a delegáció megválasztása, a sürgősségi javaslatok elintézése, az ülészetek többi részét az obstrukció foglalta le.

Most végre július 24-én kelt kéziratával Ő Felsége bezárta újra a Reichsrath üléseit — finita la comedia.

A lapok nagyban törnek rajta a fejüket, hogy mi lesz már most? Megnyitják-e újból a Reichsrath-ot, vagy a 14. §. alapján »alkotmányszerű abszolútizmus«-sal fognak-e kormányozni oda át.

Az osztrák lapok is, a magyar lapok is azt vitatják. Mi pedig azt hisszük, hogy ha sikerül az az operáció, mikor kiveszik a teknőcz agyvelejét, hát az is sikerül, ha új agyvelőt tesznek belé.

Egy újabb választás a Reichsrath feloszlatása után meghozza tán ezt a szükséges részt s ha nem, hát akkor marad a 14. §.

Ami pedig minket illet, hát így annál inkább felénk fordul a király bizalma s ami most még ábránd, abból sok minden meg fog valósulni.

Bánffy nyugodtan fürdözik és vár. A nemzet várakozással néz a jövőbe és a jövő soha sem volt biztatóbb, mint most, mikor odaát keserűséget csinálnak az

osztrák császárnak, itt pedig törhetetlen a hűség s a legizgatóbb kérdésben is bizalommal tekint a nemzet a királyra.
P—y.

Egy kósza hír.

Ily czímen lapunk tegnapi számában egy közlemény jelent meg, mely egyebek közt a »H a z á n k« fővárosi politikai napilap megszűnését is hirdette.

Mint leghitelesebb forrásból utólag örvendetesen értesülünk, e hír a valóságnak legtávolabbról sem felel meg.

Beszélgetés Schwarzkoppennel.

Az »Országos Hírlap« tegnapi számában azt írja, hogy M. Berg von Munterbach, a »Berliner Localanzeiger« tudósítója Nagyváradon a Vilmos-huszárok jubileuma alkalmából »a püspöki aulában fölkereste Schwarzkoppent és érdekes beszélgetést folytatott vele«, a mely állítólagos interviewet közli is kivonatossan; egyik helybeli laptársunk pedig egész terjedelmében.

A történeti igazság szempontjából ezen Schwarzkoppen ezredessel, az ezredtulajdonos német-császárnak a jubileumon képviselőjével illetőleg a püspöki aulában történt beszélgetésre illetékes forrásból a következőket közölhetjük:

Folyó hó 23-án a délutáni személyvonat megérkezése után jelentkezett a bibornok-püspöki titkári hivatalban egy fiatal férfi, aki átadván névjegyet, melyen ez állott: »M. Berg von Munterbach Journalist« s czeruzával írva

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az olasz Svájc.

Írta: Dr. Székely István, egyetemi tanár.

Svájcnak déli részében olaszok laknak. Graubünden canton déli része is részben olasz; Tessin canton pedig már csupa olasz. Ha a vám nem volna, észre sem vennők, mikor lépünk olasz területre és mikor térünk vissza svájci földre. Legfeljebb még az olaszok tenyérszerű rézpénze és irgalmatlan rossz szivarjai jelzik néha-néha a határt.

Felső-Engadinból a Julier-szoroson mentünk Thusisba, innen pedig a Bennardino-hágón az olasz Svájcba. A Julier-pass Silnaplanától kiindulva hirtelen erős szerpentin-utakon emelkedik, Eleinte remek kilátás van az engandini tavakra és a Bernina előhegyeire; de a hágó tetőnél kietlen sziklakatlanba értünk, rideg kőhalmaz közé, honnan csak kopár sziklafalakra nyílik kilátás. Nekünk még hozzá ritka kellemetlenségünk akadt: Svájcban egészen szokatlan hőségben és porban haladtunk felfelé a postakocsival a hágóra. Mindnyájan molnárlégynekhez hasonlítottunk a portól. Ez a napunk el volt rontva. Pedig a leereszkedő ut gyönyörű rövid kanyarulatu szerpentinái, a Julia és Albulá patatok remek vadregényes völgyei, melyekben csaknem függélyes sziklafalra nézve remek fenyvesek közt halad az országút s a háttérben hófehér csúcsokról verődik vissza a déli nap-sugár, mindezt tisztességes idő mellett kielé-

gitett, sőt talán elragadott volna bennünket. Utoljára még az eső is megeredt és mi ugyan-csak rossz kedvvel érkezünk Thusisba, a Hinterrhein völgyének egyik csucsán épült és szép fekvésű városkájába, hol első dolgunk volt a gyógyszerháza sietni s az alpesi klíma által megviselt bőrünket vaselinnel, a ruhánkon esett foltokat pedig benzinnel kireparálni és magunkat némileg szalonképes állapotba helyezni.

Thusisból Splügenbe a Hinterrhein mentén via mala nevű remek ut vezet; melyet még a huszas években építettek. Vannak Svájcban építészeti szempontból nevezetesebb utak, vannak olyanok, melyeket sokkal nagyobb szerű természeti szépségek környeznek, de kellemesebb és vadregényesebb utat a via mala-nál nem ismerek. Alig hagyjuk el Thusisnak jóformán egyetlen utcáját, már befordul az ut két hatalmas sziklafal közé. E völgyben a Hinterrhein fenyőborította hatalmas sziklák közt mosott kanyargós utat, de néhol csak alig egy-két méter széleset. Az ember pedig a robbanó anyagok segítségével a vízmosta völgyben vagy inkább hasadékokban maga is utat tört magának, 80—100 m. magasan a Rajna színe felett a 6—700 m. magas sziklafal oldalában. Eleinte az utépítés itt nehéz és a folytonos omlások miatt igen veszedelmes volt; azért nevezték el ezen utat via mala-nak, vagyis rossz utnak. Ma már kitűnő és biztos országút vezet e hasadékon keresztül, gyalog mintegy két óra alatt. A hasadék mélyén zuhogó folyó, a sokszor egészen fejünk felé hajló sziklafalak, a kanyargó és lépten-nyomon új tájképeket mutató völgy, a sziklapárkányokat és a völgytárgulatokat borító dus fenyvesek, a

szédítő mély hasadékok felett lebegő hidak; mindez még az elkényeztetett izlésű utast is meglepi. A szomszédos hegyeken éppen követ fejtettek s a dynamitrobbanás zaját menydörgés alakjában visszhangozták a hegyek. A zuhogó Rajna szétporzott vize néhol valóságos szivárványt alkotott a meder felett. Még hozzá az ég a mi utunkat előtte való éjjel jól meglocsolta. El is neveztük ezt az utat via mala helyett via bella-nak. Aki Svájcban jár, annak nagyon ajánlom, hogy gyalog tegye meg.

Különben Splügenig még egy gyönyörű völgyön vezet keresztül az ut, a Rofna-schluchton. Splügenre kirándultunk a csinos splügeni hágóra (2117 m.), csaknem az olasz határig. Másnap a Bernadino-passon (2063 m.) kocsikáztunk át. A hágó északi oldala és katlanja is szép, de a déli oldala éppen remek. Az ut egy pár óra alatt 1700 métert ereszkedik délfelé és pedig nem egyenletesen, hanem mintegy lépcsőzetesen. Az országút tömördek kanyarulattal követi a völgy esését s felülről nézve összekuszált kötélhez hasonlít.

Az ember ilyenkor látja, mily magasra mászott, mikor le kell jönni. Órákon át kanyarg az ut lefelé és még mindig magasan vagyunk a tenger színe felett. Azt hisszük, már lenn vagyunk és egyszerre csak újabb mélység tárul elénk, melybe mikor leérünk, ismét újabb gödör szélén találjuk magunkat. Folyton szorított és kötött kerékkel haladunk, hogy a nehéz kocsi el ne gázolja a lovakat.

A csillámpala, melyből a Bernadino hegy jó része áll, deszkához hasonló, sima és egyenes lemezekre válik. Csak vésőt kell ütni a lemezek

Berlin, a bemutatkozás után előterjeszti azon kérelmét, hogy Ő mint berlini újságíró azon czélból utazott Nagyváradra, hogy itt Schwarzkoppennel beszélhessen s kéri ennek lehetővé tételét.

Furcsának tűnt ugyan fel az eset, hogy egy Berlinben lakó ezredessel való beszélgetés végett Berlinből Nagyváradra utazzék valaki, ahol az ezredes egy-két napig tartó katonai jubileumon felséges Urát fogja képviselni s rövid itt tartózkodása alatt kellemesen ugyan, de igen el lesz foglalva. Mindazon által illedelmes magatartást tanusítván a nevezett hírlapíró, a titkári hivatal szívesen megadta neki a következő tájékoztatást:

Schwarzkoppen az esti gyorsvonattal érkezik s a bibornoki palotába fog szállani. Szolgálatára gróf Bréda Victor huszárkapitány ur van beosztva, ennek jelenteni fogja a titkári hivatal a kérelmet s a feleletet, amint lehetséges közölni fogja. És csakugyan már a vasut állomásnál közölhető volt s közöltetett is a kérelmezővel a felelet, hogy Schwarzkoppen ezredes ur interviuolót nem fogad el.

Tett más újságíró ur is kérdést beszélgetés czéljából, ennek is meg volt mondva, hogy mivel már ismeretes a vendég óhajta, a magyar vendégszeretetből folyik a vendégjognak ama tisztelete, hogy a vendég a nem óhajtott látogatóktól, beszélgetésektől meg legyen oltalmazva. És ez megis történt. A püspöki aulában M. Berg von Munterbach journalista Schwarzkoppennel beszélgetést nem folytatott; sőt nincs is tudomás ott arról, hogy Ő a püspöki aulában bent másod ízben is lett volna. Gróf Bréda Victor kapitány ur lakásának ajtajánál véletlenül látták még őt vasárnap délelőtt. Azonban perabsolutum lehetséges, hogy tán gróf Bréda Victor kapitány urnál beszélgethetett Schwarzkoppennel. Ez iránt gróf Bréda Victor ur adhat felvilágosítást.

Ezen helyreigazítás kapcsán, azon egyik másik újságba bekerült hírrel szemben, mintha Schwarzkoppennek a vasárnap délutáni ünnepi lovasjátékokra való kocsizása, vagy onnét visszatérése alkalmából Dreyfusot stb. éljenezték volna az ő hallatára, határozottan kijelenthetjük,

hogy ez nem történt meg, mert ezt a közvetlenül előtte és utána utazóknak okvetlenül hallaniok kellett volna s ezek semmiről sem hallottak.

* * *

Szintén illetékes forrásból vett értesülésünk alapján kijelenthetjük hogy sem a fent nevezett újságíró, sem más — Schwarzkoppen ezredessel interviut nem folytathatott. Az ezredes soha magában nem volt sehol, tehát, ha interviu történt volna erről másnak is okvetlenül tudomással kellene birni.

Az egész interviu tehát nélküli a megbízhatóságot.

Nagyvárad pénzügyi helyzete.

— Megvalósíthatók-e a nagy tervezetek. —

Az utóbbi tíz év alatt Nagyvárad városa tagadhatatlanul sokat haladt. Impozáns középületei szaporodtak; a közegészségügy és közoktatás fejlődött, nagy áldozatok árán.

De még mennyi fontos dolog vár rendezésre, megoldásra, s azon vesszük észre, hogy nincs hozzá anyagi erőnk.

A törvényhatóság bizony nem vette utóbbi időben nagy mérlegelésre, hogy mi a legszükségesebb s nagy összegeket derűre-borúra szavazott meg. Pedig van még egy pár a tervezetek között olyan, amiket a közeljövőben okvetlen meg kell valósítani.

Ez a késő ébredés von borut igen sok városatyá homlokára, előre látván, hogy Nagyvárad város polgársága nem kerülheti el a közköltő felemelését

Vérmes reményekkel voltunk eltelve, mikor a közvetett fogyasztási adókat behoztuk; normalis képet kaptunk a város anyagi helyzetéről, mikor a városi tisztviselőknek megadtuk a kétségtelenül megérdemelt fizetésemelést.

Kevésre rá az illetékes városi főtitviselők itt-ott elejtett szavaikban előtérbe tolták a — közköltő felemelésének rémét. Igen, így nevezzük a közköltő felemelését, mert Nagyvárad polgárainak helyzetét éppenséggel nem látjuk rózsás színben.

Ha jobban megfigyeljük, sajnos tapasztaljuk azt a nyomasztó helyzetet, melyben kereskedelmünk, iparunk sinylődik, pang. Nagyváradnak pedig ezekben van a fő életerej.

A város jövőjén aggódó városatyák elvannak tökéve, hogy addig semmi nagyobb új kiadásokba nem mennek bele, míg tisztán nem látják a város vagyoni helyzetét.

Hlatky Endre törvényhatósági tag indítványára utasította a közgyűlés Ragány János városi főszámvevőt, hogy egy alapos munkában mutassa ki a város vagyoni helyzetét, valamint azt is, hogy milyen újabb teherrel volnának megvalósíthatók azok a nagyobb szabású tervezetek, amelyek kivitelre várnak.

A főszámvevő a terjedelmes munkálattal már elkészült s a polgármester azt kinyomatva szétküldi a törvényhatóság tagjainak.

Lesz módunk még a memorandumokra megtenni észrevételeinket. Bizony az nem a legrózsásabb színben tünteti fel a város vagyoni viszonyait.

A memorandum első része feltünteti a mostani szükségletet s az erre vonatkozó fedezetet.

Az érdekes munkából adjuk a következő főbb adatokat.

Háztartásunk jelenlegi állapota a következő:

I. Szükséglet:

1. Személyzet illetményeire	363.010 k. — fil.
2. Szegődvényesek melléküll	15.802 k. 56 fil.
3. Kövezet fenntartása	128.000 k. — fil.
4. Nagypiacz-tér rendezése	2.000 k. — fil.
5. Mértékhitelítési kiadások	3.550 k. — fil.
6. Katonai beszállásolás	7.280 k. — fil.
7. Egészségügyi kiadások	29.000 k. — fil.
8. Tanügyi szükségletek	180.000 k. — fil.
9. Vágóhid fenntartása	3.364 k. 28 fil.
10. Ló- és marhavásár-tér fenntartása	2.456 k. 40 fil.
11. Tiszti nyugdíj-alapra	15.000 k. — fil.
12. Rendőri szükségletekre	7.884 k. — fil.
13. Gazdasági szükségletekre	34.000 k. — fil.
14. Utcai világításra	41.000 k. — fil.
15. Közigazgatási szükségletek	50.000 k. — fil.
16. Felekezeti czélokra	5.739 k. 60 fil.
17. Jótékonyczélok és dotatiók	26.817 k. 46 fil.
18. Nyug- és kegydíjakra	5.753 k. 20 fil.

közé és készen vannak a szép kőtáblák. Nem csoda, ha lépten-nyomon kőfejtőkkel találkozunk. A sziklát borító fű közt feltűnő sok havasi rózsza piroslik. Kevés ereszkedés után fenyvesek közé jutunk és csaknem állandóan árnyékban haladunk.

Itten találkoztunk egy gazdával, a ki messzelátóval felfegyverkezve indult a hegyekre. Kérdésünkre azon felvilágosítást nyertük, hogy a magas legelőkön (alm-okon) nyaraló nyáját meg számbavenni. Nyáron ugyanis az alpokban a marhát a legmagasabb hegyi legelőkre hajtják és ezeket legeltetik le, mielőtt hó alá kerülne. Később a marha lefelé húzódik és eközben lelegeli a mélyebb fekvésű almokat. Téltre azután a marha istállóba kerül. A gazda néha egész nyáron nem látja jószágát. Felmenni a magas legelőre fáradtságos és néha több napi munka. Azért viszi a messzelátót, alkalmas helyen leül és a völgyből olvassa meg a havason legelő barmait.

St. Bernardino nevű csinos nyaraló telepen a könnyű hegyi kocsiról átszállítottak bennünket a nyolcüléses nehéz svájci postakocsira. Még hozzá két (ahogy látszik a tudomány terjesztésének élő) természetes bécsi hölgy elfoglalta a kocsit (interieur) kényelmesebb helyeit és egyikünket a coupéba (első helyre) szorította, ami annyiban volt kellemetlen, hogy társaságunkat kétfelé osztotta. Ez a coupéba szorult utas épen én voltam és így egyedül kellett az üdezőld déli oldalában és a sűrűn előforduló remek vizesésekben gyönyörködnöm. Akadt ugyan társam egy bögyöly-légy képében, mely barátságos kézcsókkal közeledett hozzám. Adig settenkedett míg megcsipett; jó hogy ke-

zennél volt az alpesi vidékeken nélkülözhetetlen ammoniak, mely a különben igen fájdalmas és erős daganatot okozó bögyölyzúrast ártalmatlanná teszi. Egyébiránt a postakocsisnak is gondja volt rá, hogy mulattasson. Belefújt a sípjába, melabús svájci dalokat fujdogálván rajta. Egyszer csak ismerős dallam üti meg a füleimet s ráismerem az »Édes apám halász« szövegű németes izü magyar nótára.

Érdekes volt különben az az ellentét is, mely itt az alpok északi és déli oldala közt szembeötlött. Mig az északi oldalon a fenyő alig 1900 méter magasra emelkedik a tenger színe felett, addig a déli oldalon 2000 méternél magasabban is díszíti a helyek oldalát. Ahol pedig fenyő nincs, a déli oldalon ott is legalább boróka és egyéb bokrok vagy füvek tenyésznek, melyek élénk világos színt kölcsönöznek a hegy oldalaknak. Csak a legmagasabb sziklák állanak csupaszon. Amint pedig a déli völgyekbe egy kissé leereszkedünk, gesztenyeerdők, gyümölcsfák, kerti vetemények, gabona, szőlő, sőt citrom- és fügefák lépnek fel. S minél magasabbra nyulik a hegyek oldalán a növényi élet (kaszály legelő) annál magasabban fekszenek a falvak és elszórt lakások is. A falvak az olasz oldalon sűrűbbek is mint a német Svájcban. Nemcsak a falvakból, hanem a hegyek oldalairól is templomtornyok intgetnek felénk. A városok, ha nem is oly tiszták, mint az alpok német vidékein, de rendszeren jobban, szilárdabban és izléesebben vannak építve. Látszik, hogy a művészi érzék és építés dolgában az olaszok első helyen állanak. De egyuttal első helyen állanak az ivásban is, akár csak őseik a rómaiak. Minden harmadik ház korcsma-

vino, birra, lignori, — éppen mint Pampejiben. Este volt, mire Bellinzonába, Teszin canton fővárosába értünk. Bellinzona már csak 237 méternyire fekszik a tenger színe felett, nagy hegyek közt, széles völgyben, melyből a Ticino kék vize folydogál. Mindössze alig 5000 lakost számlál, de azért csupa egy-két emeletes házakból áll s villanyval van világítva. Három vár emelkedik ki belőle, melyek egykor a Ticino Moesa völgyét védték. Érdekes temploma van a XVI-ik századból, gyöngyházhoz hasonló márvánnyal és igen jó oltárképekkel s falfestményekkel díszítve. Miként Olaszországban, úgy itt is sokat harangoznak, félrevertik a harangot és valósággal aki nincs hozzászokva és közelről hallja, idegessé lesz az örökös egyoldalú kongatástól.

Másnap kirándultunk a Lago Maggiore és a Lago di Lugone részben svájci, részben olasz tavakra. Mindkettőt meglehetősen magas, üdezőld hegyek, remek kertek, villák, nyaralótelepek és csinos városok kerítik. De e tavak környéke mégsem olyan vadregényes, mint pl. a vierwaldstätti tóé. A kikötők egyszerűek, néha kissé piszkosak is; a hajóközlekedés szóba sem jöhet pl. a Bódentó, a genfi vagy a vierwaldstätti tó közlekedése mellett. A luganói tó kisebb, mint a Maggiore, de girbe-görbe alakja és vidéke folytán emennél sokkal szebb; a közlekedés is élénkebb rajta. Különösen érdekes a luganói tavon az, hogy a Gotthárd vasut egy helyen több mint egy kilométernyi szélességben áthidalja. Szilárd kőgát van építve a vasut részére ott, a hol a tó legsekélyebb és legkeskenyebb; a gúzhajók csak leeresztett kéménnyel hatolhatnak át a vízbe épített töltés

19. Előre nem láthatókra	20.000 k. — fil.
20. Középületek fentartására	27.000 k. — fil.
21. Butorok és szerelvényekre	2.450 k. — fil.
22. Kölcsön törlesztésre	214.743 k. — fil.
23. Amerikai szőlőtelepre	16.480 k. — fil.
Szükséglet összesen 1,201.330 k. 50 fil.	

II. Fedezet.

1. Követvám alap bevételei	121.000 k. — fil.
2. Mértékhitelítési díjakból	4.225 k. — fil.
3. Katonai szállásbérek	105.503 k. 98 fil.
4. Tanügyi bevételek	74.530 k. — fil.
5. Vágóhídi díjak	30.302 k. — fil.
6. Ló- és marhavásártéri helypénz	24.000 k. — fil.
7. Földbérek	19.655 k. 16 fil.
8. Térbérek	8.830 k. 32 fil.
9. Ház-, bolt- és pinczébérek	98.681 k. 24 fl.
10. Városi javadalmak	269.566 k. — fl.
11. Cselekvő tőkék kamatai	68.500 k. — fl.
12. Községi pótdó (eddig 30 százalékkal)	190.639 k. 80 fl.
13. Végrehajtási és intés díjak	8.000 k. — fl.
14. Rendőri jövedelmek	7.825 k. — fl.
15. Vegyes jövedelmek	13.520 k. — fl.
16. Gyógydíj térítvények	4.800 k. — fl.
17. Toloncz állomási bevételek	1.200 k. — fl.
18. Átkelő katonai szállás-pénzek	3.000 k. — fl.
19. Husfogyasztási adópótlék	19.000 k. — fl.
20. Közutai alap hozzájárulása a kölcsöntörlesztéshez	25.873 k. 16 fl.
21. Az amerikai szőlőtelep bevételei	15.400 k. — fl.
22. Fogyasztási és italadók bérletéből	30.000 k. — fl.
23. Vizv. alap hozzájárulása a kölcsöntörlesztéshez	49.858 k. — fl.
Fedezet összesen 1,193.909 k. 66 fl.	
Lévén a szükséglet fösszege 1,201.330 k. 50 fl.	
mutatkozik fedezeti hiány 7.420 k. 84 fl.	

Az újabb beruházások által igényelt kiadásokról és azok fedezetéről.

Az 1896. év óta előfordult eltérések figyelembe vételével, költségvetésünk keretében már az eddigi határozatok végrehajtása azt eredményezi, hogy az 1899. évre a közteher emelése elől ki nem térhetünk; minélfogva bármely sorrendet válasszunk is a tervbe vett nagyobb szabású építkezések végrehajtására, azok kivétel nélkül a közköltő újabb és újabb emelését vonják maguk után.

A közteher emelése elől nézetem szerint

hidjai alatt. Bosszántó, hogy a hajókon mindig ott okvetetlenkedik a svájci és olasz fináncz; kivált az utóbbi még azt is megkérdézi, nincsenek szivar a zsebünkben.

Bellinzona és az olasz tavak körül nagyon el van terjedve a szőlőművelés. A szőlőt 3—4 méter magas erős karókra felfutatják, ahol keresztbe tett karók segítségével egész lombos fává növelik. Sokszor a gyümölcsfára is felveszik s egy ágon terem a barack és a szőlőfürt. A szőlősorok ritkák, köztük kaszáló, tengeri és kerti vetemények vannak. Az is érdekes, hogy e vidéken nagyon el van terjedve a fehér virágu oleander.

A nép nyelve erősen rontott olasz, de az idegenekkel való érintkezésben el van terjedve a francia és német nyelv is. A Gotthard-vasutat három nyelven commanderozzák. Érdekes a bellinzonai piac is. Mint az olasz városokban általában, úgy itt is a piac a város közepén van, nem valami téren, hanem a legélénkébb utcákban. A kofák és árusok két oldalt az ut mellett ütnek tanyát. Egymás mellett árulják a zöldséget, csukát, vászonneműeket, sajtot, hurkát stb. Az a furcsa, hogy majd mindent súly szerint mérnek, még az italokat, sőt a vászonneműt is. Külön asztaloknál árulják a fapapucsokat.

Bellinzonában felültünk a Gotthard-vasuttra s Göschenemig, illetőleg Andermattig meg sem álltunk. A nagy alagúton gyors személyvonattal 23—24 perc alatt mentünk keresztül (lefelé). Andermattban megpihelve a Rhône-Furkán át és a glescer mellett a Primsel hágó és a berni felföld felé vettük utunkat.

a város csak egy esetben zárkozhatik el ha t. i. egyelőre minden újabb építkezési kérdést levéve a napirendről, azok foganatosítását akkorra halasztja a midőn fennálló tőketartozásai oly mértékben szállanak alá az időközi törlesztések folytán, hogy egy újabb konverzió utján s a törlesztési időtartam kitolásával a szükséges fedezet előállítására az annuitások emelése nélkül lehetővé válik.

Másfelől pedig igen természetes, hogy a szükségletek okszerű redukálása és tervszerűen keresztül vezetendő gazdaságos eljárással fokozatosan igen sok terv megvalósítható a nélkül, hogy a közköltőnek egyszerre való rohamos emelése által, a polgárok helyzete elviselhetetlenné tétetnék.

Mindezen kérdések azon az illetékes tényezőkről megtartandó beható tárgyalások utján lesznek helyesen megoldhatók; ugyanezért a jelentés csupán arra szorítkozik, hogy a részint tervbe vett beruházások által igényelt kiadásokat, az általános pénzügyi viszonyok terén a közelebbi években bekövetkezett változások figyelembe vétele mellett, sorolja elő.

Elhatározott és foganatosítás alatt levő beruházások.

A tolonczház építése az ide vonatkozó költségvetés szerint és a vállalkozók által tett engedmény leszámításával 54.822 korona 80 fillér kiadást igényel, — ebből a kir. belügyminiszterium részéről az orsz. tolonczház alaptól nyújtott 20.000 korona hozzájárulást is levonva: a város pénztárát — egyszersmindkorra tényleg 94.822 korona 80 fillér kiadás fogja terhelni.

Ezen kiadás a közgyűlési határozat értelmében a regale kártalanítási tőkéből levén fedezendő: abból folyólag évenként 1367 korona korona 02 fillér teher nehezül a házi pénztárra, mint a mennyit az építésre fordított kiadási összeg 4-5%-léka kitesz.

A váraljai kisdudóvoda építése a tett engedmény levonásával mintegy 17.438 korona 14 fillér kiadást igényel.

A váraljai községi iskola kibővítése mintegy 13.487 korona 06 fillér kiadást igényel.

A kir. tábla decentralizálása alkalmából, a kir. igazságügyi kormányral szemben azon kötelezettséget vállalták el, hogy legkésőbb 10 év alatt, tehát az 1899. év végeig a nagyváradi kir. itélő tábla részére átengedett telken a tábla személyzetének kiegészítése és a főügyészszeg szervezése által igényelt további helyiségeket is a város költségén fogja felépíteni és felszereltetni.

E célra már legközelebb mintegy 154.500 korona kiadásra okvetlenül számítanunk kell.

Ez összeg pedig kölcsön útján lévén fedezhető: a budgetbe a jelzett összeg után a mostani pénzügyi viszonyok szerint körülbelül 5-2% annuitás fejében évi 8034 korona újabb kiadás lesz beillesztendő.

A téli színházra nézve a törvényhatósági bizottság a kormányhatóságilag is helybenhagyott határozata szerint azon terv fogadtatott el, melynél fogva a színház a Bémer-téren építtetnék, s a színház telke, valamint az u. n. Bazár-szoros megbővítési céljaira kisajátítandó területen emelendő bérház jövedelme első sorban a színház építés és tervrendezés által igényelt költségekre felveendő kölcsön törlesztésére fordíthatnák.

Az idézett határozat szerint ezen terv keresztül vitele a következő pénzügyi eredményt idézné elő:

A a) színház telkének megszerzése, — a Bazár-szoros kibővítése, valamint a városi bérház építése által igényelt kiadásokra, — beleértve az időközi kamatvesztéseket is, — de nem számítva, a Sáfárd ház és telek értékét, melynek vételára a város által már korábban kifizettetett, — szükséges mintegy 1,161.000 korona; ez összeg arányában 5-2%-lékkal számítva az évi annuitás kitesz 60.372 kor., miből leszámítandó a bazár épület bérház évi jövedelme czimén 40.000 korona.

tehát évi kiadás 20.372 korona.

b) A színház építési költségeire az 1895. évi 65—4786 sz. közgyűlési határozattal megszavazott 300.000 frt, az időközben hozott közgyűlési határozatokkal 340.000 frtra emeltetett fel; míg a főmérnöki átirat szerint a színház

diszletraktárának berendezésére és a többire még további 10.000 frt kiadás fog felmerülni; tehát a színház építési költségekre előirányzott kiadás 700.000 koronát igényel, mely a hivatalos közgyűlési határozat szerint a regale kártalanítási tőkéből lévén fedezendő: a cselekvő tőkék kamatai czimű bevételeinknél ismét további 31.500 korona csökkenés áll elő;

c) Az állandó színház fenntartása ezeken kívül évenként további mintegy 16.000 korona kiadást igényel.

Tehát a színház felépítése után — mindaddig, míg a bazár-épület bérház gyanánt fenntartatni fog — a város háztartásában jelenleg szereplő és községi pótdóval fedezett hiány évi 67872 koronával szaporodik, míg e czimén az 1896. év folyamán csak 33.266 korona szerepelt; e nagymérvű eltérés okát agyrésztől a színház helyének megváltoztatása, másrésztől azon körülmény képezi, hogy az 1896. évben 500.000 koronával előirányzott építési költségek időközben 700.000 koronára emeltettek s hogy a törlesztéses kölcsön annuitásának százalékában is időközileg emelkedés következett be (5.02-ről 5.20-ra).

A tüzlaktanya immár felépült, 1897. év végéig az építési költségekre és időközi kamatvesztésekre tett kiadások czimén elszámolt 911.578 korona 06 fillér kiadásán felül, hozzávetőleges számítás szerint még mintegy 50.000 korona kiadás vár kiegyenlítésre, mely — miután a múlt évben felvett kölcsön maradványa a regale-kártalanítási tőke maradványához csatolva, az ezen jelentésben kitüntetett 1,467.306 korona 24 fillérben bent foglaltatik: szintén ez összegből lesz szedendő, miáltal a háztartásban újabb 2,250 korona hiány áll elő.

Ezu án felemlíti, hogy az ezen jelentésben körülvonalozott beruházási kiadások teljesítése esetén a regale kártalanítási tőke maradványa 651,558 korona 24 fillére fogna lepadni.

Az ezekben részletezett adatok összegezésével, a mai elhatározott és foganatosítás alatt álló újabb beruházások által tehát a következő összegekkel szaporodnák a város házi pénztárának keretében kitüntetett fedezeti hiány:

a tolonczház építéséből folyólag	1.367 k. 20 fil.
a váraljai kisdudóvoda építéséből folyólag	784 k. 72 fil.
a váraljai iskola kibővítéséből folyólag	606 k. 92 fil.
a kir. tábla részére kötelezett pótipítkezésből folyólag	8034 k. — fil.
a téli színház építéséből folyólag	67 872 k. — fil.
együtt	78 364 k. 66 fil.

Tervbe vett újabb beruházások.

A közgyűlés részéről általánosságban már tárgyalt tervezet szerint:

az összes iskolák építése kerülne mintegy 461.600 koronába, melynek arányában, ha ezen építkezések a regale-kártalanítási tőkéből redzetnének, a város háztartásában évi 20.772 korona fedezet csökkenés, illetve az iskolák és kisdudóvódákra jelenleg fizetett bérösszeg = 5.600 korona levonásárai 15.172 korona fedezet csökkenés lenne számításba veendő.

Ezenkívül az iskolák fejlesztése még 9.600 koronát igényelne, mihez hozzáadva az építkezésekre fordítandó összegek

arányában, fentebb kimutatott évi szükséglet	15.172 kor.
az iskolák fejlesztése a fedezeti hiányt összesen	24.772 koronával szaporítaná.

Meg kell azonban e helyütt jegyezni, hogy miután a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a város közönségének azon kérelmét, hogy a polgári leányiskola építési költségeinek annuitását az állampénztár terhére vegye át, nem teljesítette, az iskolai építési költségeket az igények leszámítása utján, okvetlenül mérsekélni fogjuk.

A városház építése a redukált tervek és a mérnöki hivatal jelentése szerint 800.000 korona kiadást igényelne, melynek arányában, miután az összeg már kölcsönből volna fedezhető,

— az évi szükséglet 5.2%, annuitást véve alapul 41,600 koronával szaporodnék.

A járványkórház felépítése és telkének beszerzése a mérnöki hivatal kimutatása szerint mintegy 78,000 korona kiadásba kerülne, mely összeg arányában a város pénztárára évi 4,056 korona új kiadás hárulna.

A honvéd-huszár laktanya építési költségei 500,000 koronával vannak előirányozva, melynek arányában, miután ez is kölcsönből lesz fedezendő, a város pénztárára évenként 26,000 korona kiadás nehezedik s miután ezzel szemben a város pénztárába az előzetes költségvetés szerint, mint bérösszeg évenként csak mintegy 24,268 korona folynék be, a háztartásban tehát ezen építkezésből folyólag közvetlenül meg nem térülő = 1,732 koronányi hiány állana elő.

A csatornázás az előleges tervezés szerint fokozatosan lenne az egész város területére nézve létesítendő; a főmérnök ur kimutatása szerint egyelőre csak az első csoport csatornázása létesíthetné mintegy 1,200,000 korona kiadással.

Az 1,800,000 korona kiadás kölcsön útján volna fedezhető, melynek 5.2% annuitása fejében a város háztartásában évi 62,400 korona újabb fedezetet igényelne.

Az általános csatornázás kérdését illetőleg a főszámvevő azon véleményben van, hogy annak keresztülvitelét pénzügyi szempontok nem csak azon oldalról nehezítik meg, melyről a városi háztartás keretében jelentkező újabb teher mérlegelendő; hanem a különösen azon oldalról is, melyről a háztulajdonosok külön megterhelését tekinthetjük.

Véleménye szerint ugyanis az általános csatornázás fontos közegészségügyi érdekből lenne szükséges, — a mely érdekből nem csak hogy nem elegendő a város sűrűbben lakott belterületének a csatornázása, hanem a kijebb eső területek csatornázása nélkül a közegészségügyi érdekeinek előmozdítását egy lépéssel sem közelíthetnők meg.

Már pedig a csatornázásból folyólag a város, mint erkölcsi testületre neheződő kiadás, melyet az utcai csatorna-hálózat elkészítése venne igénybe, — az oldalcsatornák kiépítése s a klosettakkal való kapcsolatba hozatala folytán közvetlenül a háztulajdonosokra háruló újabb és jelentékenyebb terheket tetézve, a külső részek háztulajdonosait oly mértékben terhelni meg, mely az ingatlanok most sem terhelmentes értékével arányban nem áll.

Mindazonáltal, miután a belterületen levő épületekre nézve e csatornázással járó kiadások, melyek egyébként az eddig ürszék takarítás címén fizetett összegekkel ellensúlyozva lesznek, újabb megterhelést alig jelentenek: az első csoport kiépítését a főszámvevő is lehetőnek tartja oly feltétellel azonban, hogy a felveendő kölcsön annuitására és a csatorna fentartására szükséges évi kiadás akár házbér krajczárok alakjában, akár a lakások terjedelme (férő helyiségek száma) arányában az érdekelt háztulajdonosok terhére átháríttassék.

Epen ezért, a csatornázásra nézve mint 1896. évben, ugy ez időszerint is az a véleménye, hogy ebből folyólag a város pénztárát egyelőre csupán átmeneti jellegű kiadások fogják terhelni, s az alábbi mérlegbe e czimen mit sem tart beillesztendőnek; annyival is inkább, mert ha a főcsatornák a külsőbb részekre eső ágainak elkészítése által a város pénztárát terhelő némi kiadás fedezetéről gondoskodnunk még is kellene: azt a dolog természetéből folyólag a köveztvám alap keretében, a kövezési programmal kapcsolatba hozva tehetnők meg.

A vízvezeték telep kibővítése által igényelt kiadások a vízvezeték alapot terhelik s annak keretében az ez időszerint szabályrendeletileg meghatározott vízdíjak emelése nélkül legfeljebb az udvar locsolási díjak behozatala által fedezhetők lévén: e czimen az alábbi mérlegbe szintén nem vett fel semmit.

A temető rendezése által igényelt kiadások, a tárgyalás alatt álló szabályrendelettel tervezett díjakkal lesznek ellensúlyozva és így ebből folyólag sem nehezül a háztartásra újabb teher.

Az állatvásártérek összpontosítása, értve ez alatt azon terv keresztülvitelét, mely szerint

a sertésvásártérnek a mostani ló- és marhavasártér mellé helyezését czélozza, mintegy 148,569 korona 82 fillér befektetést igényel, mely kölcsönből lenne fedezendő s anuitása évenként 7725 korona 60 fillérrel, illetve az aklok jövedelme és egyéb új bevételek címén 5000 korona leszámításával 2725 korona 60 fillérrel terhelné a városi háztartást.

Önként értetvén, hogy miután az állatvásártéreknek az u. n.: Commendáns réten czélba vett összpontosítása 312,422 korona 40 fillérbe kerülne, ennek annuitása 16,245 korona 96 fillérrel, illetve a fentebb jelzett bevételek leszámítása után 11,245 korona 96 fillérrel volna a háztartás mérlegébe beillesztendő.

A szükséglet fedezése.

Kiemeli a főszámvevő, hogy jelölhetők még meg források, amelyek az egyenes adó alapra fektetett közköltő emelésének mérséklésére figyelembe veendőek és felhasználhatók; így:

A villamos vasut kiépítése iránt megtartott versenytárgyalás eredményéből kétségtelen, hogy a vasuti villanytelep részére szükséges, a város háztartásában jelentéktelen értéket képviselő terület használatának váltásdíjában, bármely ajánlat elfogadása esetén jelentékeny összegű bevételre (a közuti vasut ajánlata szerint 150,000, — a budapesti u. n. »Tröszt« ajánlata szerint 252,000 koronára) számíthatunk.

Ezen bevétel 4½% kamatláb mellett a város háztartása szempontból évi 11,340 kor. — legkedvezőtlenebb esetben is 6750 korona állandó jövedelmet biztosít.

Tekintettel arra, hogy a város már eddig is jelentékeny összegű, de különösen az árvaház berendezése és fejlesztése, — továbbá a gyermek-kórház felállítása, a szegényügy rendezése és a lenclház alapjának előteremtése által nagymértékben fokozódó kiadásokkal van emberbaráti és közjótékonyági czélokra megterhelve: az 1883. évi VII. t.-cikkben érintett részvénytársaságoknál elhelyezve levő gyümölcsöző tőkék kamattjöveteleire a jelzett czélok érdekében a községi pótdadó az 1886. XXI. t.-cz. értelmében szintén kivethető.

Ezen intézkedés a város pénztára javára a jelenlegi közköltő kulcs szerint is (37%) mintegy 40,000 korona évi bevételt eredményezve.

Uj jövedelmi forrást fog képezni az anyakönyvi és egyéb írásdíjak iránt alkotandó szabályrendelet megalkotása is, mire nézve tudomásom szerint a tervezetek elkészítése már is gondoskodás tárgyává tétetett.

Uj bevételre számíthatunk a Körös medréből magán czélokra kiaknázandó kavics és homok után szedendő díjak iránt előterjesztett és tárgyalás alatt álló szabályrendelet tervezet behozatala által is.

Meggyőződése szerint jelentékenyen mérsékelné a házi pénztár mérlegében jelenkező fedezeti hiány összegét, ha a város közönsége a tulajdonához tartozó szállodákat, vendéghogadókat és némely bérházait örök adás alá bocsátaná, mert kétségtelen, hogy a városnak az épületek fenntartása jóval többbe kerül mint magánosoknak, továbbá a bérbeadás útján való értékesítés terén ezen előnyök, a melyek magán tulajdonos részére ugyszólván önként kínálkoznak, a törvényszerű formások miatt, melyek a várost eljárásában akadályozzák, gyakran e mellett a miatt is, mert a városnak morális tekintetek elől elzárkózni nem lehet, soha ki nem aknázhatók.

Hozzájárul ehhez, hogy a városnak nem áll érdekében, hogy polgáraival szemben — bármely téren is — versenyezzen, valamint elvitázhatalan tény az is, hogy bármely vagyion magánosok tulajdonában a városra nézve is adóalapot képez.

Mindezen okoknál fogva, teljes mértékben osztja és magáévá teszi azon nézetét, mely a városi pénz- és gazdasági szakbizottság egyik közlebbi ülésén kifejezésre jutott, hogy t. i. a városnak mindazon ingatlanai, melyek saját közczéljaira nem szükségesek, lehető rövid idő alatt eladassanak.

Az eladás sorrendjének és egyéb módozatainak meghatározása czéljából szükséges javaslatok elkészítésére egy szűkebb körű bizottság lenne alakítandó.

Mindezeknek előterjesztése után, tekintettel

a közel jövőben megvalósítandó nagyobb beruházásokra is, a városi házi pénztár mérlegét következőleg tartja felállíthatónak:

I. szükséglet az eddig is szerepelt czimeken, befoglalva az eddig hozott ide vonatkozó határozatokat 1,201,330 k. 50 fil.

II. Újabb beruházásokból várható évi újabb szükséglet:

1. a tolonczház építéséből folyólag 1.367 k. 02 fil.
2. a váraljai óvoda építéséből folyólag 784 k. 72 fill
3. a váraljai iskola kikövitéséből folyólag 8.034 k. — fil.
4. a téli színház építéséből és fentartásából folyólag 67.872 k. — fill.
5. az iskolák építése és fejlesztéséből folyólag 24.772 k. — fill.
6. a városház építéséből folyólag 41.600 k. — fill.
7. a járványkórház építéséből folyólag 4.056 k. — fill.
8. a honvéd-huszár laktanya építéséből folyólag 1.732 k. — fill.
9. az állat-vásártérek összpontosításából folyólag 2.725 k. 60 fill.

a szükséglet főösszege 1,354,273 k. 84 fill.

III. Fedezet az eddig is szerepelt czimeken 1,193,909 k. 66 fill.

IV. Eddig nem szerepelt bevételek által és pedig:

1. a villamosvasut építéséből 11,340 k. — fill.
2. a községi adónak a takarékpénztári bevételekre is kiterjesztése folytán 40,000 k. — fill.

fedezet összege 1,245,249 k. 66 fill.

melyben az előbb említett némely újabb bevételi források jövedelmei még bent nem foglaltnak.

Tehát a szükséglet 1,354,273 k. 84 fill. a fedezet 1,235,240 k. 66 fill.

és így a fedezeti hiány 109,024 k. 18 fillerre rugna azon esetben, ha ezen előterjesztésben felsorolt beruházások a megjelölt feltételek szerint és kivétel nélkül egyszerre való sítatnának meg, mely esetben feltéve azt is, hogy a mostani adóalap 635,466 korona nem emelkednék, a közköltőnek mintegy 17 százalékkal való emelése lenne szükséges.

Természetes, hogy a fentebbi (részvénytársaságoknál elhelyezve levő tőkék utáni pótdadó jövedelmi forrás igénybe vételének mellőzése, további 6 és a fogyasztási és italadók után szedett városi illetékek elvonása további 12% közköltő emelést kellene számításba veennünk.

Megjegyzi végül a főszámvevő, hogy ezen jelentés a köveztvám-, közuti- és vízvezeték alapokra, melyeknek külön rendeltetésük van és a melynek terhére foganatosítandó munkálatok szintén külön tárgyalandók, ki nem terjed.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* Uj prépost-kanonok. A hivatalos lap tegnapi száma a következő kinevezést hozza:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére a pozsonyi társas káptalanban megüresedett préposti javadalmat báró H o r e c z k y F e r e n c z címzetes prépost és ottani olvasó-kanonoknak adományozom.

Kelt Bécsben, 1898. évi június hó 15-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Dr. Wlassics Gyula s. k.

* A Bazar-szoros kibővítése. A Bazar-szoros kibővítése ügyében tudvalevőleg M a y r Sándor és W e i s z l o v i t s Adolf háztulajdonosokkal nem sikerült a békés megegyezés, mert olyan árakat kértek házaikért a várostól a mit ez nem hajlandó megadni. A városi tanács tegnapi ülésén foglalkozott az ügygel s

elhatározta miszerint felterjesztést intéz a miniszterhez a kisajátítás megindításának engedélyezése iránt.

* **A megyei tisztviselők fizetésemelése.** Magyarország több megyéjében mozgalom indult meg a megyei tisztviselők fizetésének felemelése érdekében. Legújabbán Udvarhelymegye küldte meg pártolás végett feliratát a társörvényhatóságokhoz, a melyben felsorolják a megyei tisztviselők sanyaru helyzetét s az összes megyei tisztviselők fizetésének 40%-al leendő felemelését kérik. — Biharmegye törvényhatósága csak nemrég emelte tisztviselőinek fizetését s így aligha fogják pártolni Udvarhelymegye feliratát.

* **Tisza Kálmán a nagyváradi színházra.** A nagyváradi állandó színház építésére Nagyváradi város egy alapot kezel, a mely bizony nem nagyon hatalmas összeg. Ezenkívül ám van még más vagyona is az alapnak. *Tisza Kálmán* Nagyváradi város országgyűlési képviselője ugyanis korábban a nagyváradi háza után kiosztott szántóföldet, 454 négyszögölet a nagyváradi színház javára adományozta. Az átadási szerződést most készítették el.

* **Megrekedt zarandokok.** Az a hír járta be tegnap lapjaink közlése nyomán a várost, mintha az a 4 idősebb nő, kik *Lurdba* indultak, *Cormonsnál* megrekedtek volna, vagy tolonczton kerülnének haza. A dolog úgy áll, hogy minden akadály nélkül megjárták *Lurdót*, vissza is jöttek *Comonsig*, hol a fendőrség igazolásra szólította fel őket. Miután pedig igazolási jegyük magyarul van írva, valószínűleg nem értették meg az atyafiak és kérdést tettek ez iránt az itteni rendőrséghez. Különben tegnap *Gerő kapitány* előzékenysége által elég összeg pénz lett küldve részükre jószívű adakozóktól, hogy hazajöhessenek vasuton.

* **A püspöki-i vendéglősök sérelme.** A Vilmos huszárok hétfői löversenye alkalmával a Bihar-Püspökihez tartozó *Micske* pusztán, a verseny színhelyén *Szerszám Győzőné* nagyváradi korcsmárosnő állított fel mérő helyet s ő szolgáltatta az italokat, hűsítőket. Mint értesülünk, a bihar-püspöki-i vendéglősök és italmérők ezt reájuk nézve sérelmesnek, jövedelmük megcsontításának tartják s elvont jövedelmük erejéig pert akarnak indítani *Szerszám Győzőné* ellen.

* **A kamarák országos gyűlése.** A kereskedelmi és iparkamarák titkárai évről-évre össze szoktak gyülekezni elnökeik társaságában egy-egy kamarai székhelyen, hogy átfutva az év közgazdasági eseményein, azok felett kritikai szemléltartsanak, maguknak a jövőre nézve mintegy programot alkossanak s egymás véleményét a fennforgó kérdések felől vita és kapacitáció alá bocsássák. Ez évben *Kassán* lesz ez az országos értekezlet, így határozták el a múlt évben *Szegeden*. Az első napokon teoretikus viták és tanulmányok folynak, azután pedig feloszlik a hivatalos jelleg s a felvidék ipartelepének beutazása következik, mely egy kárpáti kirándulásban végződik. Az orsz. értekezlet aug. 20. és következő napjaira van kitűzve s az előkészítő *kassai* kamara megküldötte a napirendet a nagyváradi társ kamarának is.

* **Posta és táviró tanfolyam Debreczenben.** A kereskedelemügyi miniszter szeptember 15-én hat hónapra terjedő posta és táviró segédtiszt tanfolyamot nyit Debreczenben. Akik a gyakorlati tanfolyamot elvégzik ötszáz forinttól hétszáz forintig terjedő fizetést és megfelelő lakbérilletményt élveznek. Ezen tanfolyamra hallgatók felvételtnek hivatalnoki alkalmazásra igényjogosultsággal bíró katonai altisztek, a kik a gymnázium, reál iskola vagy polgári iskola negyedik osztályát sikerrel elvégezték, aki 35-ik életévét még be nem töltötte, magyar állampolgár, fedhetlen előéletű, postai szolgálatra testileg alkalmas, a mely utóbbi körülmény közhatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolandó. A tanfolyam hallgatói

beiratás és tandíj fejében 10 frtot fizetnek s az alól csupán az igazolványos katonai altisztek mentetnek fel. A kik ezen tanfolyamba belépni óhajtanak, saját kezüleg irt, születési, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványokkal felszerelt kérvényeket augusztus hó 31-ig a nagyváradi m. kir. postaigazgatóságához nyujtsák be.

* **Törlés az ügyvédek névjegyzékéből.** A nagyváradi ügyvédi kamara ezennel közhírré teszi, miszerint *Szilágyi Lázár sz.-somlyói* ügyvéd elhalozása következtében az ezen kamara által vezetett ügyvédek névjegyzékéből töröltetett.

* **Elutasított kérelem.** *Schwarz Dávidné* nagyváradi lakos kérte Nagyváradi város tanácsát, hogy az *Ezredévi Emléktéren* kisebb kioszkoszerű sátor állíthasson fel, a melyben hűsítőket és édességeket árulna a sétáló közönségnek. A városi tanács tegnap foglalkozott a kérelemmel s azt elutasította, mivel a sátor akadályozná a szabad közlekedést.

* **Kinevezés.** Dr. *Sebestyén Emil* budapesti kir. törvényszéki jegyzőt, *Sebestyén Lajos*, a Nagyváradi Takarékpénztár pénztárnokának fiát, a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter *Buziásra* közalapítványi kir. ügyésszé kinevezte.

* **Vérengzés a csendőr-laktanyában.** Tegnap számunkban megírtuk-e czímen, hogy *Sándor Alajos* szalárdi csendőrmester *Gyuró Pál* őrsvezetőt leszurta s most, hogy a helyzet képe világosan álljon olvasóink előtt, bővebb értesülések után ezen sajnós esetre vonatkozólag még a következőket jegyezhetjük meg: *Midőn Gyuró Pál* őrsvezető ittasállapotban reggel hazaérkezett a laktanyába, a folyosón találta *Sándor Alajos* őrmestert kardosan s így történt, hogy midőn ez felelősségre vonta az őrsvezetőt engedély nélküli kimaradásaért, az őrsvezető erre durva szitkozódással felelt és az erős ember vállon ragadta felebbvalóját. Ennek következtében történt az, hogy *Sándor Alajos*, hirtelen előrántotta kardját és erős csapást mért ellenfelére, mely a gyomort találta *Gyuró* önkénytelen hátra hajlása következtében. A sebesült állapota már nem mondható reménytelennek.

* **Tiszteljétek az Istent!** Érdekes és kedves dologról írunk mostanában az orosz újságok. Az urali bányatulajdonosok és az állami bányák felügyelői — az említett lapok hire szerint — elhatározták, hogy leszoktatják alkalmazottaikat a bűnös istenkáromlásról, amely nemcsak a férfiaknak, hanem az asszonyoknak és gyermekeknek is szokásává vált. A dolog azonban igen nehezen ment. A különben igen vallásos emberek minden csekély bosszúságukat káromkodással csillapították régi idők óta. — A figyelmeztetés és testi büntetés, amelylyel kezdetben kurálták őket, nem használt semmit. Erre aztán szigorubb lépésre szánták magukat a vezető egyéniségek. Tudták, hogy a keveset kereső munkásnak és hivatalnoknak leggyöngébb oldala a pénz, tehát ezzel fogták meg őket. A *Jekaterinburgi* bányák alkalmazottait a következő rendszabálylyal lepték meg egy napon:

Istennek nevében!

A köztetek elterjedt bűnös istenkáromlás, mely lelketeket megrontja, nekünk is nagyon ellenünk van, mivel megbántjátok vele az Uristent, akinek neve mindörökké dicséretessék. Mivel ti sem intő szavainkra, sem a testi büntetésre nem hagyjátok abba bűnös szokásokat, arra határoztuk el magunkat, hogy minden hivatalnokot, aki ezután is belesnék ebbe a nagy bűnbe, félhónapi fizetéselvonására, a munkást pedig, aki elköveti, első alkalomkor egy rubel büntetésre ítéljük, visszaesés esetében pedig egy a hivatalnok mint a munkást elbocsájtjuk a szolgálatból. Vegyétek ezeket lelketekrel!

Tiszteljétek az Istent!

A rendszabályozás hatott. Azóta egyetlen egy káromkodás sem hangzott el a bányákban, legalább a felügyelők fülehallatára nem.

* **Sertésvész Biharmegyében.** A tavalyi sertésvész a többi között Biharvármegye birtokosának is óriási károkat okozott. Az egész

megye területén a sertésállomány ma is még igen csekély és a veszedelem újra fenyeget. Mint értesülünk, a vészt *Micskén*, az ó-palotai pusztán és *Telkesd* községben újabban ismét konstatálták.

Dühöngő asszony.

(Saját tudósítónktól.)

Megszokott dolog, hogy a nép gyermekei rövidesen szokták érzelmeiket és indulataikat kifejezésre juttatni; főleg pedig az ellentétek kiegyenlítésében nem valami válogatósak.

Éppen azért az összepörlekedést hamarosan követi az tüleg és nincs rá kádencia, hogy bármiféle becsületbeli ügyet 24 órán belül el ne intéznének, még pediglen sommásan.

Hanem az mégis csak szokatlanság ingerével hat, mikor az erős férfiak példájára vérszemet kap a gyöngébbik nem is és ugyancsak sommás uton intézkedik az összekülönbözés alkalmával.

Ilyesfélő esetről értesülünk pedig legjobban.

Nem régi haragosok, nem örökségen osztó atyafiak, nem vetélytársak és még csak nem is beszszelt ivópajtások borultak össze, még pedig rutul, hanem két fiatal menyecske és bizony becsületére válnék akarmelyik markos férfunak azon frappáns siker, aminővel az egyik menyecske a másikon elégtételt vett.

A véres eset a következő:

Ugrán békességben éledgett egy házban két házaspár. *Topá-ék*, meg *Tőkés-ék*. Ám a köztük levő jó viszony, meg a békés egyetértés mégsem volt tartós. Hiszen asszonyok között pláne, mese számba menne az ilyesmi.

E hó 25-én történt, hogy a két férj házon kívüli dolgai után járt, a két menyecske pedig otthon maradt. Ugy déltájban az egyik, *Topa Julia* varrni akart valamit, de nem lelte sehol a fehér czérnát. Tüvé tette érte az egész házat, de czérna bizony nem került elő.

Hát *Topa Julia* ezen már felett dühbe borult. És honnan, honnan nem, de erős gyanu szállta meg háborgó lelkét. A gyanuja pedig a másik menyecske, *Tőkés Rebekára* irányult. Ebben látta az eltűnt fehér czérna eltulajdonítóját.

Hamarosan reá is támadt hát *Tőkés Rebekára*, hogy de csak adja elő a hiányzó czérnát, mert ugyis ő lopta el.

Tőkés Rebeka azonban ártatlansága teljes tudatában sarkára állott és méltatlankodva utasította vissza a lealacsonyító gyanut, illetve vádat.

Minden normális eszű ember meg van arról győződve, hogy az ügy ezzel befejeződött. A két menyecske legföljebb nyelvet engede egy másra egy ideig, azután csak napirendre tértek a silány czérna-eset fölött.

Igen ám, de *Topa Julia* nem így fogta fel az esetet. Nem, hanem másként.

Egy ideig ötött-kiáltott *Tőkés Rebeka*. Ez azonban minden lelki izgalom nélkül tisztogattott egy halat, ebédre, csupán annyit jegyezve meg, hogy ugorják ki a szeme annak is, aki egy rongyos czérna gomolyagért lopásra vete-medik.

Bizonyos továbbá, hogy a kölcsönös nyelvelés most már áttért a czérna esetről holmi személyi sérelmekre.

Bizonyos végül, hogy ezek révén azután nem igen válogatott egyik menyecske sem abban, hogy minő kifejezésekkel tisztelje meg egymást.

Elég annyiból-annyi, hogy a harcziás lelkületű *Topa Julia* végleg beleunt a szóbeli vitába és gyökeresebb érvek után nézett.

Talált is és fel is használta.

Egy hatalmas, másfél méter hosszú dorongot kapott fel és azzal nekiesett, hátulról Tökés Rebekának.

Egyetlen ütéssel leterítette a mit sem sejtő asszonyt, azután össze-vissza verte.

Bizvást agyon is veri a védekezui nem is tudó menyecskét, ha ennek sikoltására be nem futnak a szomszédok.

De befutottak és hamarosan ártalmatlanná tették a nekivadult furiát.

Kicsavarták a dorongot kezeiből és őt magát a földre teperték.

Hanem ekkor már az össze-vissza vert másik menyecske véresen és félholtan feküdt a földön, elájult.

Hamarosan ágyba fektették és sebtiben orvosért futottak.

Az előhívott orvos azután nagyon komoly sérüléseket konstatált Tökés Rebekán. *Reméli ugyan, hogy életben marad, de legalább 2 hónap beletelik, míg elhagyhatja a belegágyat.*

Ki sem tudták hallgatni a szerencsétlen asszonyt, mert csak néhány perczre tért vissza az eszmélete.

Topa Julia ugyan tagadással próbált enyhíteni a dolgon; ám nagyon is rossz eszközöz folyamodott.

Csunyán reávall a sok szem és fültanu.

Igy azután tegnap délelőtt két szuronyos csendőr bekísérte a nagyvárad kir. ügyészség fogházába. Az impozáns dorong, a corpus delicti, szintén bekerült az asszonnyal együtt.

Már most majd a hüs kóterben elmélkedhet arról *Topa Julia*, vajjon észszerű dolog-e az, ha valaki doronggal intézkedik holmi személyi kérdésekben.

Az amerikai Bonaparte Napoleon.

Ismeretes olvasóink előtt is, hogy a győzedelmétől elkapott amerikai tengernagy, *Waston*, engedélyt kért *Mac Kinley* elnöktől, hogy a spanyolokat Európában megtámadja. Erre a kalandos és merész tervre vonatkozólag a következőket írja *Capus* Alfréd a *Figaró* legutóbbi számában.

Mac Kinley elnök a föld két oldalát ábrázoló térkép fölé hajolva ül, éppen úgy mint *Bonaparte* a Marengói csata előestéjén. Az amerikai hajóhad vezér tengernagyával beszélget a spanyol-amerikai háború felől.

Elnök: Már nincs sok tenni valónk az Antillákon, kedves tengernagyom. Körülbelül az összes spanyol kolóniák a kezünkbe jutottak már, vagy pedig bizvást oda jutnak. Másfelé kell tehát fordítanunk tekintetünket.

Tengernagy: Tényleg!

Elnök: (a térképen kelet felé mutat) Európa felé.

Tengernagy: Ugy van!

Elnök: Mennyi idő alatt jutna ön el a földközi tengerbe?

Tengernagy: (gyors számadást csinál) 9 nap, 11 óra, 31 percz és 7 másodpercz alatt.

Elnök: Én is így gondoltam. Mikorra lenne tehát ön *Gibraltár* előtt?

Tengernagy: (egy naptárba tekint) Július 29-én, déli 12 óra 50 perczkor.

Elnök: Mit gondol, melyik spanyol kikötőt kellene először hatalmunkba keríteni, hogy azután zavartalauul kiköthessünk?

Tengernagy: Ez *Carthagenalenne*, *Gibraltár* közvetlen közelében.

Elnök: Ön tehát 31-ikére ide ér?

Tengernagy: Körülbelül 30-án estére.

Elnök: Mily távol van *Charthagena Madrid*tól?

Tengernagy: 160 mértföldnyire és egy köhajtásnyira.

Elnök: Mennyi idő alatt tenné meg ön ezt az utat?

Tengernagy: Számítsunk 14 napot, tekintettel azon eshetőségre, ha a spanyoloknak az a boldogtalan gondolatuk támadna esetleg, hogy ellent is álljanak előrenyomuló seregeinknek . . .

Elnök: Röviden: győzedelmes szárazföldi hadseregünk mikor lépi át *Madrid* kapuját?

Tengernagy: Augusztus 16-án, legkésőbb azonban 17-én.

Elnök: Tökéletesen egyetértek önnel, kedves tengernagy . . . (Spanyolhon térképát nézegetve.) Szép ország az mégis! Pompás európai gyarmatot kapunk benne és vele!

SZÍNHÁZ.

Lecouvreur Adrienne.

Fái Szeréna bucsuföllépte volt tegnap este.

Ez alkalomra szépen telt ház került össze, hogy ünnepelje a nagy művésznőt.

Bizvást tehette is, mert hiszen ilyen nagy-nak, ilyen tökéletesnek és ilyen utólérhetetlennek tán egyik este sem láttuk *Fái Szerénát*, mint éppen tegnap.

Nemcsak a czimszerepet játszotta meg briliáns művészettel, hanem központja, lelke és olyan kimagasló oszlopa volt a tegnapi estének, hogy mellette bizony nagyon keresve sem találhatunk hozzá fogható művészt, vagy művésznőt tegnapi partnerei között.

Meghaladott valami lenne *Fái Szeréna Lecouvreur Adrienne*-jéről áradozva beszélni; ez kétségkívül legjobb, leghatalmasabb szerepe a művésznőnek és az alakítás maga tökéletes, bevégzett, művészi.

Felvonásról felvonásra lebilincselőbb, édebb és erőteljesebb volt drámai játéka. Csozálatos zenéjű hangja páratlanul kifejezőteli volt.

És míg jelenetei, ezek a művészi tökéletességgel és ezernyi finomsággal kidolgozott jelenetei pazar egymásutánban következtek, nőtön nőtt csodálatunk és elragadtatásunk.

A tiszta, zavartalan szépnek oly tárházat láttuk alakításában, amelyről igazán csak nagy örömmel emlékezhetünk meg.

Végre is ilyesféle gyöngysorok nem mindennapiek egy vidéki színpadon.

És mikor a művészi tökéletesség ily spontán megnyilatkozását látjuk, bizony nehéz azt eldönteni, hogy vajjon a harmadik felvonásbeli zárójelenetben, vagy az ötödik felvonásbeli szavalási jelenetben volt-e jobb, nagyobb és hatalmasabb.

Édes Istenem, hiszen nagy, páratlanul nagy volt mindegyikben és van-e az ilyen nagyság fogalmának fokozata, avagy mérve?

Művészi esemény, zsufozt házat érdemlő művészi esemény volt ez a bucsuföllépés, az kétségtelenül igaz és tény.

Valamennyi partnere közül az egyetlen *Bartos* (Michonnet) volt az, aki természetes játékaival és finoman áttanulmányozott alakításával méltóan állta meg helyét *Fái* mellett.

Egyébiránt pedig dehogy is vesszük rossz néven a többi szereplőktől, hogy alakításuk elhalványodott *Fái* óriási művészete mellett. Hiszen nem az ő fogyatékoságukon, vagy buzgalmukon fordult így a dolog; hanem és pusztán csak azon, hogy nagy művésznő legjobb tudásával játszotta meg velük legjobb szerepét.

Sőt még a második felvonás rettenetesen

ügyetlen rendezését, még ezt sem írjuk a tegnapi előadás sikere rovására.

Még a sugó instrukcióit sem.

Nem!

—i.

A mai premiere. »Feri kisasszony« kerül ma csütörtökön először színre. Az amerikai bohózat, — mely a budapesti Vigszínháznak állandó műsordarabja — helyzetkomikumával folytonos derűtségben tartja a közönséget s valószínűleg nálunk sem téveszti el hatását. A darabban Baróti J., Laczkó A., Miklósi J., Solti H., Iváuyi, Janovics, Leóvey, Pataki és Vendrei játszik a főszerepeket.

SPORT.

Kerékpár-verseny. A nagyvárad kerékpár egyesület 1898. évi július hó 31-én d. u. fél négy órakor a Rhéday-kerti Sport-tér 400 méteres sikk verseny pályáján az aradi, budapesti, debreczeni, kolozsvári és temesvári kerék pár egyesületek tagjainak részvételével a nagy amateur verseny iránt nagy az érdeklődés. — Tribün és ülő jegyek naponta nagy számban adatnak el.

Különös érdeklődést kelt az egyesület helyiségében felállított álványok és a magasban kifeszített 40 méter hosszú kötél, melyet a közönség naponta megtekint, melyen igen szép mutatóványok produkáltak; az azon gyakoroltak által. Belépti jegyek: Tribün jegy 1 frt. Ülőhely 30 kr. II-ik rendű 15 kr. Tribün és ülő helyek előre válthatók Kalenda János és Grósz Frigyes urak üzletében és d. u. 6 órától 7-ig a Sport iroda helyiségében.

MULATSÁG.

Julialis Magyar-Csékén. Magyar-Cséke és vidéke kedélyes nyári mulatságot tartott a mai kor magas igényeinek megfelelőleg felkészülve a la Ós-Budavár Confettivel és serpentinnel. A mulatság lefolyását illetőleg tudósítónk a következő megjegyzését iktatjuk ide:

»Este a vendéglő nagytermébe vonuló és zöld galyakkal diszitett, közönség oly arányokat mutatott, mintha Machbetből a boszorkányok mondása teljesebbébe ment volna, mert ha nem is a birmai, de a magyar-csékei erdő látszott megindulni«.

Jelen voltak:

A s s z o n y o k: Egan Lajosné, Keleti Károlyné, Klosz Antalné, Középegy Kálmánné, Kubick Gyuláné, Pogány Menyhértné, Porhorszky Vilmosné, Nagy Jánosné, öz. Liszka Józsefné, Vertán Zoltánné.

L e á n y o k: Égöthő Eleonora, Középegy Ilka és Emma, Vertán Mariska, Gabriella és Erzsike, Janero Pirocska, Klosz Mariska, Papp Ella, Liszka Erzsike és Bectrix, Keleti Alice és Adél.

Igazság szolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Büntető tanács.

Előadó: *Molnár Géza.*

2771. Papp István s. t. lopás orgazdaság.

2787. Irimie Tógyer lopás.

2820. Öz. Miklovits Józsefné gyilkosság.

2823. Miszti Bálint szándékos emberölés.

Előadó: *Dr. Gedeon László.*

2324. Szepesi Pál s. t. család és közokirat hamisítás.

2821. Andru Juon s. t. lopás orgazdaság.

2833. Fucs Péter gyutogatás kísérlete.

2835. Baka Sándor s. t. szándékos emberölés.

2871. Dudrás Sándorné szándékos emberölés.

2331. Lengyel Mihály testi sértés.

2506. Kádár Ilie testi sértés.

2421. Domján Sándor becsületsértés.

2431. Rencz Teréz s. t. anyakönyvi kh.

5449. Szarvadi József közcsend elleni kh.

2547. Molnár Lajos közösend elleni kh.
2551. Muszke József közösend elleni kh.

(Polgári tanács).

Előadó: *Dr. Járossy Károly.*

1774. Dratsay Lajos — Guttman József s. t.
1778. Czukor László — Csáky János.
1840. Argyelán Györgyné — Argyelán Mária.
1841. Neumann testvérek cég jegyzési ügy.
1848. Bellei István — Kelemen István.
1849. Kerényi Dávid — Kohn Sándor.
1856. Reiner és Lengyel — Gogolyák Mátyás
1817. Pécskai Alexandra s. t. — Aradán

Steva.

1819. Weisz Jakab — Gajk Onye.
1821. Borlea Nika — Mikleva András s. t.

Előadó: *Czvek Kálmán.*

1782. A Szatmármegye tkptr. — Ölsztreicher
Lázár.
1784. Krausz Adolf — Diósy Ede.
1794. Kozó Mihály és. neje — Szabó Mihály
és neje.
1818. A kir. kincstár — Kopil Floare.
1820. Krausz Adol — Diósy Ede.
1833. Kern S. és. fia cég — Szalai Kristóf.
1834. Arad megye gyámpénztár — Benye
Floricza.
1835. Giba Mihály — Burza Mihály.
1844. Balogh Mihály — Alb Gyorgye.
1847. Ifj. Gubis Ádám és neje — Morvai.

A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Polgári tanács.

Előadó: *Dr. Járossy Károly.*

1757. Lipovana takarékpénztár — Gábor
Vaszi. — rendelet.
1785. Braun és Politzer — Algya Ilie —
megváltoztatva.
1791. Kir. kincstár s. t. — Szergyán Éva —
rendelet.
1795: Papp Jusztin — ifj. Vincze Miklós —
megváltoztatva.
1802. Fischer M. s. t. — Thurzó Károly —
helybenhagyva.

REGÉNY-CSARNOK.

ELŐRE!

Neidogg után fordította: *Tátraházi R. P.*

— Azt hiszem olyan férfiuért mint Zsiga bátrán kezeshetnék, a nélkül, hogy minden lépését figyelemmel kísérem, — felelte Irén büszkén.

Waldheim a vállát vonogatta:

— Haldenschwang báró olyan ember, a ki nem szorul védelemre. Azt a kis figyelmetlenséget, a ki úgy is ismeretes heves természeténél fogva, nem róják fel nagy hibának. Ha bebizonyul, hogy annak tett bizalmas közléseivel a kit nem ismert árulónak, hazája tekintélyét megsértette, vigyázatlansága következményeit el kell viselnie. Semmiféle közbenjárás nem segíthet rajta.

Mennyire utálta meg maga magát, mikor e szavakat a leghidegebb üzleti hangon elmondotta. Mennyire megrendült, mikor Irén szemének egy megvető sugara lesújtotta. A szelid, önmagán uralkodni tudó leány felugrott, a felindulástól reszkette állott Waldheim előtt, szuró tekintettel nézett arcába.

— On merészeli vádolni — — — ön? — — — ön? a ki ismeri öt évek hosszú sora óta, ismerte szüleit. . . . Tudja, milyen körülmények közt nevelkedett. — Ugy látszik, hogy ön vak maradt az ő lovagiasságával szemben. És öt, öt, a ki minden percében kész volna utolsó csepp véréért is kiontani hazájáért — — — öt vádolja ön, hogy a hazaszeretetet megsértette?

Waldheim is felállott, hevesen küzdött felindulásával.

— Uralkodjék magán Irén, kegyed nagyon tragikuson fogja fel a dolgot. Ki vádolja az ön jegyését erről? Senki — — — én a legke-

vésbbé. Ha hibázott is, öntudatlanul hibázott, a mint már előbb megjegyeztem. A büntetés . . . a mely öt értheti, nagyon csekély lehet.

— Szóval mint valami jó bolondot állítják oda? És ön . . . ön, a ki meg van győződve az ellenkezőről, ön . . . arczáról olvasom — nyugodtan türi ezt, nem iparkodik, hogy a gyanút, mely öt terheli legalább enyhítse. Jó! Tehát öntől nincs mit remélnem; az Isten azonban örökös . . . ezt ne felejtse el Ervin!

— Irén a kijárat fele sietett. Waldheim lecsüggesztett fővel követte. Kinyitotta az ajtót. A küszöbön könyörgő szemekkel nyújtotta kezét. Irénnek szívesen tudtára adta volna, hogy nem oka szenvedéseinek, e pillanatban azonban nem tudott hazudni. Semmit sem tudott tehát szólni, nem tudott egyebet tenni, mint hogy bocsánatot kérően nézett Irénre. Irén megvető mozdulattal utasította vissza az odanyújtott kezét és néhány lépést tett előre.

Hirtelen megállott, könnyes arczzal, sirva szólt Waldheimhoz:

— Ilyen mélyre sülyedni! Ilyen mélyre! — Isten bocsásson meg önnek Ervin. Nem gondoltam volna, hogy ember embernek ilyen nagy szomorúságot, bánatot tud okozni, olyan nagy megszegéssel, mint ön tette ma velem.

Azután lassan, könnyeit szárítgatva ment Olga szobája felé.

XVII. FEJEZET.

Hét mult el hét után. Waldheim számára minden óra újabb kinokat, bizonytalanságot hozott. Hogy a vizsgálat egy ideig szűt el, tudta, de ez csak azért volt, hogy a kellő anyagot összegyűjtsék, a mennyit csak Haldenschwang össze tud gyűjteni saját védelmére. Hogy azok minők lesznek, különböző vélemények voltak világgá bocsátva. Némelyek azt állították, hogy biztos, hogy a bűnöst megtalálja és előállítja, mások azt mondták, hogy alig alig sikerül a szükséges bizonyítékokat megszereznie. Egy azonban feltétlenül bizonyos, az, hogy mihelyt a vizsgálat újra komolyan megkezdődik Waldheimnak is meg kell jelennie a bizottság előtt, hogy a feljelentést támogassa, megerősítse.

Ezek a gondolatok gyötörték éjjel nappal. A pusztá gyanakodást papírra vetette, ez volt az egyik . . . a másik az, hogy szemébe kell nézni azon embernek, a kit jószeműsége ellenére bevádolt és elötte kell ismételnie vádjait. Mikor erre gondolt, maga elé képzelte, mint nézik majd végig, a kikkel csak találkozni fog ugyanazon megvető pillantással, a melylyel Irén végig nézte és ilyenkor szívesen a fővárosba sietett volna, hogy bizottság elé álljon, hogy kikiáltssa: az áruló — az ő házában volt — az ő vendége — rokona volt.

Egyedül a komoly munkában talált enyhületet. Mindennapi kérdésbe elmerült, emlékiratokat, broszúrokat írt felettük és — különös — stílusa soha sem volt olyan erőteljes, soha olyan genialis gondolatok nem tükröződtek vissza iratain, mint most.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Miniszteri értekezlet.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Bánffy Dezső, Perczel, Lukács és Wlassics Gyula miniszterek Budapestre érkeztek, hogy tanácskozzanak a helyzetről.

Arany László nagy beteg.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Arany László válságos tifuszban fekszik.

A Dreyfus-ügy.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Párisból sürgönyzik: A »Matin« szerint Fabre vizsgálóbíró tagadja, hogy Leblois ellen elfogatási parancsot adtak volna ki és hogy Pellieux tábornok ellen hamisítás miatt vádat emeltek volna.

A román király Oroszországban.

Budapest, július 27. (Saj. tud. táv.)
Varsóból jelentik: Károly király és Ferdinánd herceg trónörökös tegnap délután ideérkeztek. Fogadásukra megjelentek a pályaudvaron Imeritinsky herceg főkormányzó, Arteniev főhadsegéd és Komarov várparancsnok. A vendégek megérkezésekor a diszörség tisztelgett, miközben a zenekar a bolgár néphimnuszra zendített. A király a főkormányzó kíséretében a lakosság meleg üdvözlése közepett a Lazienky-palotába hajtatott, a trónörökös Arseniev főhadsegéddel követte őket. A helyörség csapatai sorfalat állottak. A város lobogódiszben pompázott. Este 7 órakor Imeritinsky hercegnél ebéd volt, este 9 órakor pedig diszörség volt a Lazienky-palotában. A vendégek holnap reggel 9 órakor utaznak el.

A spanyol király beteg.

Budapest, július 27. (Saj. tud. táv.)
A Fabra ügynökség jelenti, hogy Alfonso király beteg. A ma kiadott orvosi jelentés szerint a király könnyű hurutus láz következtében kénytelen volt ágyban maradni. Az arczán jelentkező kiütés kanyaróra mutat. A betegség normális lefolyású.

Bismarck herceg betegsége.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Hamburgból távirják: Bismarck herceg állapota — úgy látszik — kevésbé kielégítő. A herceg nem hagyhatja el az ágyát. Schweninger tanáron kívül Bismarck Herbert és Vilmos grófok is Friedrichsruheban vannak nejeikkel.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Berlinből sürgönyzik: A »Localanzeiger« jelentése szerint Bismarck herceg egészségi állapota rosszabbra fordult.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Friedrichsrunéből sürgönyzik: Bismarck állapota nagyon aggodalmas. Teste egészen meg van dagadva. Családja ágya körül részvétellel figyeli a nagy beteget, ki nek állapota minden órán rosszabbra fordul; nem bír aludni, enni, sőt még inni sem tud.

A háború.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Washingtonból távirják: A kormány hivatalos közleménye azt mondja, hogy Cambon francia nagykövet a spanyol kormány nevében és a külügyminiszter kérelmére átnyújtotta az elnöknek ma délután a »Fehér ház«-ban a spanyol kormány üzenetét, melynek célja, hogy a háborúnak végét vessenek és a békefeltételeket megállapítsák. Miután Cambon eltávozott, Alger és Long miniszterek hosszasan tanácskoztak Mac Kinley elnökkel. Spanyolország üzenete általánosságokban mozog. Nem tesz határozott javaslatokat Kubát vagy a Filippi szigeteket illetően és arra szorítkozik, hogy kifejezze azt az óhajt, hogy a béketárgyalásokat megindítsák. Mac Kinley elnök fenntartotta magának a választást és kijelentette, hogy az ügyet a kabinet elé fogja terjeszteni, azután Cambont újból fogadni fogja tanácskozás céljából, hogy közölje vele, hogy hajlandó-e az Egyesült Államok a béketárgyalásokat megindítani.

Még nincs meghatározva, hogy mily módon folytassák a tárgyalásokat, ha az Egyesült Államok kormánya elfogadná Spanyolország javaslatát. Valószínűnek tartják azonban, hogy a párisi, amerikai és spanyol követeket fogják megbízni az esetleges tárgyalások folytatásával.

Budapest, július. 27. (Saját tud. táv.)
Madridból sürgönyzik: Midőn az amerikai Puerto Ricon Guaniban partra szállottak a spanyolok közül egy tiszt és 3 katona megsebesült.

Budapest, július 27. (Saját tud. táv.)
Londonból sürgönyzik: A Reuter-ügynökségnek jelentik Washingtonból mai kelettel: Mac Kinley elnök tegnap este értekezett a kabinet tagjaival Spanyolország-nak a béketárgyalások megindítására vonatkozó indítványa felett. Tulajdonképpen nem is volt kabinettanács, hanem az elnök egyszerű beszélgetést folytatott a miniszterekkel. A tanácskozás után a kabinet egyik tagja kijelentette, hogy nem szükséges a minisztertanácsnak összejönnie, hogy megállapítsák Mac Kinley elnöknek a francia nagykövetnek adandó válasza tartalmát. Elhatározták azonban, hogy nem kötelezőleg elfogadják Spanyolország-nak a béketárgyalások megindítására vonatkozó ajánlatát, a háborút azonban mindaddig folytatják, még a spanyol kormány kézzel fogható békejavaslatokat nem tesz.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar agrár és járadék-bank r. t. 4 és fél %-os járadékjegyei. E hó 30-án kerülnek a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank által a bécsi Union-Bank és annak csoportjával együtt átvett Magyar Agrár és járadék-bank 4 és fél %-os járadékjegyei aláírás alá. E kötvények a m. kir. pénzügyminiszterium rendelete értelmében a pénzügyi igazgatás összes ágazataiban üzleti biztosítésként és bánatpénzüll elfogadhatók és úgy a budapesti, mint a bécsi tőzsdén hivatalosan jegyeztek, negyedévi szemelvényekkel vannak ellátva, 102 %-kal fizetnek vissza; aláírási árak 99.60 a kamatok hozzávételével f. évi május 1-től. Aláírásokat eredeti áron majdnem az összes vidéki intézetek elvállalnak. Ezen értékpapírok beszerzésére olvasóink figyelmét különösen felhívjuk, mert a nyújtott előnyök miatt olcsó és szolid tőkebefektetésre kiválóan alkalmasak.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, július 27.	
Buza ősze	7.91
Buza tavaszra	8.13
Tengeri	5.04
Rozs ősze	6.33
Zab ősze	5.32

Értéktőzsde.

Az irányzat gyenge.

Budapest, július 27.	
Salgótarjáni	632.—
Waggon-kölcsön	244.—
Villamos vasút	258.—
Osztrák hitel	358.40
Magyar hitel	394.—
Allamvasút	359.20
Déli vasút	78.—
Rimamurányi	258.—
Magyar jelzálog	250.—
Magyar leszámitoló	261.50
Iparbank	104.50
Budapest közuti	390.—
Kereskedelmi	1435.87

Bécs július 27.

Az irányzat gyenge.

Osztr. hitel	358.—
Magyar hitel	394.—
Allamvasút	358.50
Birodalmi márka	58.82

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. július 27-én.

Magyar aranyjáradék 4%	120.50
Magyar koronajáradék	98.80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4/10%	119.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2/10%	100.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.60
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	158.—
Tiszabályaosi és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.25
Osztrák járadék papírban	101.70
Osztrák járadék ezüstben	101.70
Osztrák járadék aranyban	121.50
Osztrák korona járadék	101.—
1860. Osztrák államsorsjegyek	142.—
Osztrák magyar bankrészvény	910.—
Magyar hitelbankrészvény	394.50
Osztrák hitelintézeti részvény	359.30
Páris vista	951.—
Német birodalmi márka	58.80
London vista	119.95
Páris vista	47.52 1/2
20 márkás arany	11.76

SZERKESZTŐI POSTA.

B. G. Helyben. Tegnap számunkban közöltt »Huszonöt éves találkozó« című cikkünkben a jubilánsok névsorából tévedésből maradt ki *Szokolóyi Tamás* nagyváradi törv. h. bizottsági tag és ügyvéd neve.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Évadbérlet 84. szám. Kisbérlet 82. szám
Páros Páros

Ma csütörtökön, 1898. július 28-án

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Előszór:

FERI KISSASSZONY.

Amerikai bohózat 3 felvonásban.

Személyek:

Frank Stajnor	(jó barátok)	Iványi A.
Fr-d Anderson		Pataki Bóla
Byron Mac Stuff		Janovits Jenő
A nagybácsi		Vendri Ferencz
Soaper, komornyik		Leövey Leo
Vesta	(a Tiszallen testvérek)	Miklósi Ilona
Edua		Baróti Irma
Mann kisasszony,	társalkodónő	Laczkó Aranka
Cherwyndné		Solti Helén
Gösette, szobaleány		Miklósi Margit

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, pénteken
másodszer:

Feri kisasszony.

Amerikai bohózat 3 felvonásban.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szives Tudomásul!

A nyomda-ipar kizárólagos művelése céljából papir- és írószer-kereskedésünket teljesen feloszlatjuk. Ez alkalomból az alant jegyzett gyári árakon következő iskolai és írószereket bocsájítjuk áruba.

Kuhn-féle irótollak.

20	253.	1	1.05
5	520.	1	0.90
20	414.	1	0.90
65	180.	1	0.45
70	530.	1	0.65
1—1 doboz	Rond-toll 1, 2 1/2,		
	3 1/2, 4 1/2, 5, 5 1/2, 6. sz.	1	1.25
2—2 doboz	Rond-toll 3, 4. sz. 1		1.25

Rigler-féle irkák és gyakorlatok.

700 db	Rajzfüzet 121. sz.	8 lapos száza	5.—
100	„ Irka 55. „	Számtani „	0.55
800	„ „ 55. „	Diktando „	0.55
300	„ „ 51. „	„ „	0.65
100	„ „ 51 1/2 „	„ „	0.52
300	„ Tiszt. füzet 282. „	40 lapos „	10.13
900	„ „ 1280. „	16 „ „	2.52
2250	„ Gyakorlat 1240. „	8 „ „	2.70
1800	„ „ 1240. „	6 „ „	2.48

Száza

1280	„ „ 1241. „	20 „	vászonhát 7.83
1100	„ „ 1241. „	20 „	oldalv. 6.48
1350	„ „ 1241. „	10 „	„ 3.78
2000	„ „ 1100. „	8 „	„ 1.89
200	„ „ kis alak	8 „	Német 1.50
100	„ „ „	8 „	Dikt. 1.50
30	„ „ „	8 „	Számt. 1.50
2300	„ Szépir. füzet 64. sz.	6 „	Magyar 1.35
2000	„ „ 64. „	6 „	Számt. 1.40
2000	„ „ 64. „	6 „	Dikt. 1.35
2000	„ „ 64. „	6 „	Német 1.35

Vegyesek.

36 doboz	pecsét ostya	1 doboz	0.20
250 darab	szines irón	drbonkint	0.04
2000	„ tollszár 144 drbonkint	90—1.65	krig

Ecsetek, festékek különböző árban.

Midőn ez alkalmi vételre iskolai előljáróságok, egyesek és viszontelárusítók figyelmét jóval a tanév kezdete előtt felhívjuk, egyszersmind b. rendelkezéseiket, előjegyzéseiket vagy ajánlatukat kérjük.

Tisztelettel

A SZENT LÁSZLÓ NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Apáczai-utca 3.sz.

Figyelmeztetés!

Van szerencsénk az elárusító- és fogyasztó n. é. közönség b. figyelmét felhívni, hogy **eredeti** töltésű **DRÉHER**-féle palaczkos sernek **csakis az tekinthető**, melynek **czimkéje** és **dugója** az itt látható **védjeggyel** van ellátva.

védjegy.

Teljes tisztelettel

BOGNÁR és SZÁNTÓ,

Dréher Antal serfőzdéjének főraktára.

247 9—10